

MILJÖSTÖDETS SPECIALSTÖDSGUIDE

**Effektiviserad minskning av näringsbelastningen
Långvarig vallodling på torvåkrar**

Jordbrukets miljöstödsystem baserar sig på Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden (landsbygdsfonden) för landsbygdsutveckling. Finlands nuvarande miljöstödsystem omfattar programperioden 2007–2013. Enligt programmet för utveckling av landsbygden i fasta Finland finansierar EU 28 % av miljöstödet kostnader under den här programperioden. Undantag från detta utgör specialstödsavtalen om anläggning och skötsel av skyddszoner samt effektiviserad minskning av näringsbelastningen, som EU från början av år 2010 finansierar till 45 %.

Jordbrukets miljöstöd syftar till att jordbruks- och trädgårdsproduktion idkas hållbart så att produktionen belastar miljön mindre än för närvarande, att naturens mångfald och bevarandet av lantbrukets kulturlandskap säkras och att förutsättningarna för idkandet av produktionen förblir goda även på lång sikt.

Jordbrukets miljöstöd indelas i bas- och tilläggsåtgärder som är avsedda för alla jordbrukare och kompletterande avtal om specialstöd som förutsätter effektiva åtgärder för miljöskydd och miljövärd.

Specialstödsavtal är:

- anläggning och skötsel av skyddszoner
- skötsel av mångfunktionell våtmark
- åkerodling på grundvattenområden
- metoder för hantering av avrinningsvatten (tre typer)
- ekologisk produktion
- ekologisk husdjursproduktion
- skötsel av värdbiotoper
- främjande av naturens och landskapets mångfald
- uppfödning av lantraser
- odling av ursprungssorter
- effektiviserad minskning av näringsbelastningen
- placering av flytgödsel i åker
- långvarig vallodling på torvåkrar.

Miljöstödsystemet kompletteras av stödsystemet för icke-produktiva investeringar som infördes år 2008. Med hjälp av det nya systemet är det möjligt att anlägga mångfunktionella våtmarker och genomföra inledande röjning och inhägning av värdefulla värdbiotoper. Också registrerade föreningar kan beviljas stöd för icke-produktiva investeringar och ingå avtal om miljöspecialstöd för skötsel av värdbiotoper, skötsel av mångfunktionella våtmarker eller främjande av naturens och landskapets mångfald. EU finansierar 45 % av stödet till föreningar.

ISBN 978-952-453-554-0 (Tryckt)

ISSN 1797-402X (Tryckt)

ISBN 978-952-453-555-7 (Nätutgåva)

ISSN 1797-4429 (Nätutgåva)

Landsbygdsverket, PB 256, 00101 HELSINGFORS

Tfn 020 772 007, www.mavi.fi

Helsingfors 2/2010

Pärmbild: JSM & Mavi / Yrjö Tuunanen

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

PROGRAMMET FÖR UTVECKLING AV LANDSBYGDEN I FASTLANDSFINLAND 2007-2013

Specialstödsavtalens roll för minskningen av lantbrukets utsläpp

Målet med specialstödsavtalen för jordbrukets miljöstöd är att minska jordbrukets näringsbelastning på vattendragen, minska utsläppen av växthusgaser från jordbruket och att främja naturens mångfald. Med specialmiljöstöden finansieras sådana åtgärder på åkrarna som är regionalt inriktade och mer krävande än bas- och tilläggs åtgärderna inom miljöstödet. Miljöspecialstöd kan sökas av alla jordbrukare som ingått förbindelse om miljöstöd.

De miljöspecialstöd som presenteras i den här guiden är specialstödsavtalet om effektiviserad minskning av näringsbelastningen och avtalet om långvarig vallodling på torvåkrar, vilka infördes år 2008. De åtgärder som utförs inom ramen för avtalen syftar till att genom odling av långliggande vallar minska erosionen av åkermark, minska näringsbelastningen från jordbruket och minska utsläppen av koldioxid och dikväveoxid. De långliggande vallar som avtalen gäller bidrar också till att upprätthålla biodiversiteten i åkerområdena. Vid slåttern av avtalsområdena ska man ta hänsyn till de fåglar och däggdjur som trivs på vallåkrar.

Den huvudsakliga målsättningen för specialstödet för effektiviserad minskning av näringsbelastningen är att förbättra vattenskyddet i stödregionerna A och B. Man vill i synnerhet minska fosforbelastningen från sådana åkrar som har hög fosforhalt. En viktig åtgärd när det gäller att minska näringsbelastningen är också att minska erosionen av åkermark.

Fosfor har anrikats i odlingsmarken under årtionden, när åkrarna har gödslats med stallgödsel och stora mängder fosforgödslingsmedel. Åkrarnas höga fosforhalt och en eventuellt fortsatt pågående fosforgödsling leder till att jordens halt

av tillgänglig fosfor ökar, vilket medför ökad risk för utlakning av fosfor. Utlakningen av löslig fosfor minskas effektivt genom att man helt frångår fosforgödsling. Samtidigt är det nödvändigt att utarma markens fosforförråd genom att vid skörden föra bort näringsämnen tillsammans med växtligheten. Vissa fosforföreningar binds starkt till jordpartiklar. Utlakningen av denna fosfor till vattendragen minskar när åkern hålls täckt av vegetation, och marken binds av växternas rötter.

Det huvudsakliga målet med specialstödet för långvarig vallodling är att minska utsläppen av koldioxid och dikväveoxid från jordbruket. Utsläppen har konstaterats vara större från torv- och mulljord än från mineraljord. Torven i torrlagda kärrmarker nedbryts med tiden, varvid det frigörs växthusgaser, särskilt koldioxid och dikväveoxid, som avdunstar till atmosfären. När odlade torvjordar torrläggs, bearbetas, gödglas och kalkas ökar deras produktion av koldioxid och dikväveoxid. Motsvarande utsläpp sker också på mulljordsåkrar som innehåller höga halter av organisk substans, som alstrar växthusgaser under nedbrytningen. Uppskattningsvis består över 300 000 hektar av den åkerjord som brukas i Finland av torv- och mulljordar, som följaktligen utgör en betydande källa till utsläpp av växthusgaser.

Utsläppen är störst på de torv- och mulljordar som helt saknar växttäckning. Det bästa sättet att minska utsläppen är att helt frångå bearbetningen av torv- och mulljordarna och i stället hålla dem täckta med en långvarig vallvegetation. Åtgärden minskar också utsläppen av fosfor från torvåkrar, när det långvariga växttäcket minskar utlakningen av jordpartiklar och näringsämnen.

Effektiviserad minskning av näringsbelastningen

Miljöspecialavtal om effektiviserad minskning av näringsbelastningen kan ingås för åkrar i stödregionerna A och B. Avtalsperioden är fem år. Åkerskiftets bördighetsklass för fosfor ska vara hög eller betänkligt hög. Avtal kan också ingås i fråga om ett åkerskifte vars bördighetsklass för fosfor är minst god, om skiftet är beläget invid ett utfallsdike eller en vattenfåra som är större än ett utfallsdike eller vid stranden av en tjärn, en sjö eller havet och sluttar mot dessa vattenområden. Bördighetsklassen ska påvisas med hjälp av gällande markkarteringar.

Avtal kan inte ingås för åkrar som under minst två föregående år varit permanent eller tillfälligt icke odlade, i träda eller brukats som naturvårdsåkrar. Specialstöd för effektiviserad minskning av näringsbelastningen kan inte betalas om jordbrukaren samtidigt ingått vissa avtal om tilläggsåtgärder för miljöstöd och miljöspecialavtal.

Ett gällande specialstödsavtal om anläggning och skötsel av skyddszoner kan bytas ut mot detta avtal.

Aaro Närvänen

För att man ska kunna följa med ändringar i fosforhalten måste markkartering utföras med tre års mellanrum.

Avtalet grundar sig på en skriftlig plan som jordbrukaren lägger fram, och som innehåller de åtgärder som varje år ska utföras på avtalsområdet. Jordbrukaren förbinder sig vid att de åkerskiften som ingår i avtalet varken gödslas eller behandlas med växtskyddsmedel. De åtgärder som utförs på skiftet införs i de skiftesvisa anteckningarna.

Planens innehåll:

- en allmän presentation av det planerade projektet och projektmålen
- en karta över planeområdet över de basskiften ansökan om avtal gäller
- skötsel- och andra åtgärder samt en tidtabell för vidtagandet av dem årligen
- en beskrivning av på vilket sätt åtgärderna främjar uppnåendet av de fastställda målen
- en kalkyl över kostnaderna för åtgärderna, inkomstbortfallet och den ekonomiska nyttan
- en uppskattning av projektets inverkan på miljön eller landskapet.

För att man ska kunna följa med ändringarna i fosforhalten måste markkartering utföras med tre års mellanrum, och provtätheten vara minst ett jordprov per varje påbörjad hektar åkerareal. Markkartering ska alltså göras oftare än enligt de krav som ställs i miljöstödet basåtgärder, där man godkänner en högst fem år gammal markkartering. Antalet jordprov är också större.

Avtalsskiftena ska vara täckta med vall eller gräs året om, och det är tillåtet att odla fleråriga gräs- och vallväxter på dem. Fröblandningen får innehålla högst 20 procent frön av kvävefixerande växter. För att säkerställa att grödorna får en bra start är det tillåtet att använda högst 50 kg kväve per hektar i samband med den första sådden av vall- eller gräsväxter.

För att jordmånens fosforhalt ska sjunka måste växtligheten bärgas och föras bort från de åkerskiften som ingår i avtalet. Torrhö ska bärgas från skiftet minst en gång och gräs två gånger under växtperioden.

Slåttern ska utföras med hänsyn till naturens mångfald på så sätt att den inte äventyrar fåglarnas häckning eller däggdjurens ungar. Därför får slåttern inte utföras så att man börjar från yttre kanten av åkern och fortsätter in mot mitten.

Betesgång kan i enskilda fall godkännas som skötselmetod på ett åkerskifte som ingår i avtalet, om inga vattenvårdshinder föreligger. Då ska åkern vara gräs- och vallbevuxen året om.

För att jordmånens fosforhalt ska sjunka måste växtligheten bärgas och föras bort från de avtalsområdena.

Växtligheten får inte förnyas genom bearbetning under avtalsperioden. Vallväxtligheten får ändå förnyas utan bearbetning och användning av växtskyddsmedel, genom direkt-

sådd. Flyghavre som växer på avtalsområdet ska bekämpas enligt planen för flyghavrebekämpning, mekaniskt eller med växtskyddsmedel.

Långvarig vallodling på torvåkrar

I avtalet om specialstöd för långvarig vallodling på torvåkrar förbinder sig jordbrukaren att odla mångåriga vall- eller gräsväxter på odlingsmarken under hela den minst tioåriga avtalsperioden.

Avtalsområdets jordart ska vara torv eller mulljord. Avtal ingås inte för mullrika mineraljordar. Jordarten bestäms på basis av gällande markkartering. Ett prov kan representera högst 5 hektar. Provet ska ha tagits på ett representativt sätt.

Gräs- eller vallväxtligheten kan ha anlagts tidigare eller anläggas utan skyddsgröda under det första avtalsåret, senast 30.6.

Det är tillåtet att odla rörfen på avtalsområdet, men avtal som börjar på våren kan inte ingås för ett skifte där det har odlats rörfen föregående år, och avtal som börjar på hösten inte för ett skifte där rörfen har odlats samma år. Avtal kan inte ingås för ett område som omfattas av ett avtal om anläggning och skötsel av skyddsområden.

Växtligheten får inte förnyas genom bearbetning under avtalsperioden. Växtligheten får förnyas under avtalsperioden

utan bearbetning, genom direktsådd. I samband med direktsådd är det tillåtet att ta död på växtligheten på kemisk väg. Den kemiska behandlingen och direktsådden ska förläggas till en sådan tidpunkt att kravet på växttäckte året om inte äventyras.

Avtalsområdet får täckdikas. Växtlighet som söndrats eller förstörts i samband med täckdikningen ska sås om med gräs- eller vallväxter genast efter täckdikningen.

Växtligheten ska bärgas varje år och den får tas till godo. Slåttern ska utföras med hänsyn till naturens mångfald på så sätt att den inte äventyrar fåglarnas häckning eller däggdjurens ungar. Därför får slåttern inte utföras så att man börjar från yttre kanten av åkern och fortsätter in mot mitten.

Det är tillåtet att ha djur på bete på avtalsområdet, men också då måste man se till att åkern behåller sitt växttäckte. Vid gödningen måste jordbrukaren iaktta de begränsningar som följer av miljöstödsförbindelsen och eventuella andra specialstödsavtal. Vid fosforutjämnning kan man endast använda sig av två års utjämnning efter utgången av den fosforutjämningsperiod som pågick på åkern före avtalet.

Allmänna stödvillkor och ansökan om stöd

I avtalet åtar sig jordbrukaren att iaktta de begränsningar för odlingen som fastställts i avtalsvillkoren. Det lönar sig att bekanta sig med dem innan man ansöker om stöd. Avtalsvillkoren för respektive specialstöd framgår av texten på avtalsblanketten. I avtalet iakttas avtalsvillkoren för det år då jordbrukaren ansökt om avtal. Avtal om specialstöd förutsätter också att tvärvillkoren för erhållande av odlarstöd ska iakttas.

Under den tid avtalet om specialstöd är i kraft ska jordbrukaren dessutom iaktta villkoren för bas- och tilläggsåtgärder enligt sin förbindelse om miljöstöd liksom också villkoren för eventuella andra avtal om specialstöd.

Avtalsområdets storlek

Avtal om specialstöd kan ingås för ett helt basskifte eller för en del av ett basskifte (jordbruksskifte). Ett minst 0,05 hektar stort område som är stödberättigande enligt miljöstödet kan godkännas som en del av avtalsområdet.

Den sammanlagda areal som godkänns för ingående av avtal om långvarig vallodling på torvåkrar måste uppgå till minst

1,5 hektar. Den areal som godkänns för ingående av avtal om effektiviserad minskning av näringsbelastningen måste uppgå till minst 0,3 hektar.

Vem kan ansöka om avtal om specialstöd?

Den som ansöker om stöd ska vara jordbrukare. Jordbrukaren eller dennes make/maka ska vara minst 18 år men inte äldre än 65 år i slutet av det år som föregår året då avtalet ingås. Det förutsätts dock inte att ålderskravet uppfylls när stöd beviljas ett offentligt samfund, en förening, en stiftelse, en fångelselägenhet eller en skollägenhet.

Avtal kan ingås bara om jordbrukaren har förbundit eller förbinder sig till miljöstödsystemet för jordbruket. Jordbrukaren måste förbinda sig på nytt att iaktta villkoren för miljöstödet om förbindelsen upphör under pågående avtalsperiod.

Jordbrukaren ska under hela förbindelseperioden odla minst tre hektar åker som berättigar till stöd inom miljöstödet eller, i fråga om en trädgårdslägenhet, minst en halv hektar stödberättigande åker där det odlas trädgårdsgörödo. Också

arrendeåkrar kan ingå i avtalsområdet, förutsatt att arrendeavtalet är i kraft minst hela avtalsperioden.

Ansökan om ingående av avtal och årlig utbetalning av specialstöd

Ansökan om ingående av avtal om effektiviserad minskning av näringsbelastningen och långvarig vallodling på torvåkrar sker på våren en gång om året i samband med den huvudsakliga ansökan om stöd. Ansökan inlämnas till närings-, trafik- och miljöcentralen (ELY-centralen). Avtalsperioden kan börja 1.5. eller 1.10.

Avtal om effektiviserad minskning av näringsbelastningen söks på blankett nummer 257 och avtal om långvarig vallodling på torvåkrar på blankett nummer 259. Ansökningsblanketterna kan laddas ner från Landsbygdsverkets webbplats www.mavi.fi. Blanketter kan också fås från ELY-centralerna.

Om ett arrendeområde ingår i avtalsområdet fogas till ansökan en kopia av arrendeavtalet. Arrendeavtalet ska gälla åtminstone under hela avtalsperioden. Till ansökan om avtal om specialstöd fogas alltid en kopia av gällande markkarteringar som rör de basskiften för vilka avtal söks. Dessutom bifogas en karta, där de basskiften eller delar av basskiften för vilka avtalet söks har märkts ut. Vid ansökan om specialstöd för effektiviserad minskning av näringsbelastningen bifogas dessutom en plan för åtgärderna till ansökan. Närmare anvisningar om de bilagor som krävs anges i avtalsvillkoren.

Utbetalning av miljöspecialstöd ska under hela avtalsperioden sökas årligen. Ansökan om den årliga utbetalningen görs i samband med den huvudsakliga ansökan om odlarstöd på stödansökningsblankett 101B. Specialstödet utbetalas årligen tidigast i september. Om avtalsperioden börjar på hösten betalas specialstödet första gången tidigast i september följande år.

Stödbelopp

Den jordbrukare som ingått avtal betalas årligen specialstöd för den åkerareal som ingår i avtalet. För att stödet ska betalas

förutsätts, att jordbrukaren ansöker om betalning årligen. Resultatet av eventuella övervakningar kan påverka storleken på det stöd som betalas. Dessutom ska det sammanlagda stödbeloppet uppgå till minst 100 € för att stödet ska betalas.

I fråga om det stöd som betalas enligt avtalet om långvarig vallodling på torvåkrar tillämpas två stödnivåer. Det högre stödet, 114 euro/ha, betalas till växtodlingsgårdar och husdjursgårdar där det föds upp sammanlagt mindre än två djurenheter av nötkreatur, hästar, får eller getter. För husdjursgårdar där det föds upp mera än två djurenheter av de ovan nämnda djurslagen är stödets storlek 68 euro/ha. Om stödtagarens gårdstyp ändras under pågående avtalsperiod eller om djurantalet ändras i förhållande till gränsvärdet för antalet djurenheter ska det avtal om specialstöd som ingåtts ändras så att det motsvarar den nya situationen.

När det gäller avtal om effektiviserad minskning av näringsbelastningen fastställs stödbeloppet på basis av de kostnader och det inkomstbortfall som avtalet enligt den godkända planen medför, samt enligt den nytta området väntas ge. Det uppskattade inkomstbortfallet påverkas också av den gröda som tidigare odlats på skiftet. Specialstödet storlek kan vara högst 347 euro/ha.

Anmälan om förändringar

Jordbrukaren ska utan dröjsmål och senast inom tio arbetsdagar underätta den ELY-central som uppgjort avtalet om sådana förändringar gällande jordbrukaren, gårdsbruksheten och avtalsarealen som kan påverka stödets storlek eller leda till att stödet återkrävs eller betalningen avbryts.

Övervakning av avtalsvillkoren

ELY-centralen övervakar att avtalsvillkoren iakttas. Om stödtagaren blir föremål för övervakning är hon eller han skyldig att utan ersättning för den som utför inspektion lägga fram alla uppgifter som behövs för inspektionen.

Tillaggsuppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Södra Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0030

Södra Savolax ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0120

Tavastlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0130

Sydöstra Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0090

Kajanalands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0100

Mellersta Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0040

Lapplands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0010

Birkalands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0050

Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0140

Norra Karelen ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0110

Norra Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0020

Norra Savolax ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0080

Satakunta ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0100

Nylands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0070

Egentliga Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0060

Landsbygdsrådgivning

ProAgria Etelä-Karjala

Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta
tfn. 020 747 2600

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
tfn. (06) 416 3111

ProAgria Farma

Artturinkatu 2, 20200 Turku
tfn. 010 273 1500

ProAgria Häme

Vanajantie 10 B, 13110 Hämeenlinna
tfn. 020 747 3000

ProAgria Kainuu

Osmonkatu 9, 87100 Kajaani
tfn. 044 320 1580

ProAgria Keski-Pohjanmaa

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
tfn. 020 747 3250

ProAgria Keski-Suomi

Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä
tfn. 020 747 3300

ProAgria Kymenlaakso

Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola
tfn. 020 747 3434

ProAgria Lappi

Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi
tfn. 020 747 2700

ProAgria Etelä-Savo

Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
tfn. 020 747 3550

ProAgria Oulu

Kauppurienväylä 23, PL 106, 90101 Oulu
tfn. (08) 316 8611

ProAgria Pirkanmaa

Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere
tfn. 020 747 2800

ProAgria Pohjois-Karjala

Koskikatu 11 C, PL 5, 80101 Joensuu
tfn. 040 301 2400

ProAgria Pohjois-Savo

Puijonkatu 14, PL 1096, 70111 Kuopio
tfn. 020 747 3650

ProAgria Satakunta

Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori
tfn. (02) 631 1600

ProAgria Uusimaa

Seutulantie 1, 04410 Järvenpää
tfn. 020 747 2500

ProAgria Keskusten Liitto

Urheilutie 6, PL 251, 01301 Vantaa
tfn. 020 747 2400

ProAgria Finska Hushållningssällskapet (FHS)

Tavastgatan 28, 20700 Åbo
tfn. (02) 469 0114

ProAgria Nylands Svenska Lantbrukssällskap (NSL)

Elisabetsgatan 21 B 8, 00170 Helsingfors
tfn. (09) 135 1244

ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap (ÖSL)

Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa
tfn. 010 839 2200

ProAgria Svenska lantbrukssällskapens förbund

Elisabetsgatan 21 B 12, 00170 Helsingfors
tfn. (09) 135 1035

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

PROGRAMMET FÖR UTVECKLING AV
LANDSBYGGEN I FASTLANDSFINLAND
2007-2013

